

ชั้นหนังสือล่องหน

ด้วยมนตร์นักวิทย์

● จุฬารัตน์ ทิพย์นำภา

II ปลกโหมถ้ำเดินเข้าไปในห้องสมุดแล้วมองไม่เห็นหนังสือแม้แต่เล่มเดียวนั้นไม่ใช่ภาพจากจินตนาการ เพราะ Bookless Library หรือห้องสมุดล่องหนอีกหนึ่งแห่งที่กำลังมาแรงในยุคมีลติมีเดียโดยภาพของ Bookless Library เกิดขึ้นจริงแล้วในหลายประเทศ ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย

แนวคิดการสร้าง Bookless Library มาถึงแล้วในบ้านเรา คำพูดนี้ฟังดูได้จากหนังสือออกโต้ในห้องสมุดของนักวิจัยที่เริ่มขยายขยาย แปลงเป็นไฟล์ดิจิทัลบรรจุลงในซีดีรฟเวอร์ และเปลี่ยนรูปแบบการยืมคืนให้อยู่บนหน้าเว็บไซต์แทน

สุภาพร ชัยธัมมะปกรณ์ ผู้อำนวยการฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (STKS) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) บอกว่า โจทย์ของ STKS คือการเปลี่ยนแนวคิดห้องสมุดในรูปแบบใหม่ หรือ Marketplace of Knowledge ทุกองค์ความรู้สัมผัสได้ โดยเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบออนไลน์บนเว็บไซต์ www.stks.or.th

ในมุมมองของบรรณารักษ์ยุคดิจิทัล เธอยอมรับว่า สื่อใหม่มีบทบาทมากกว่าที่ทำให้คนจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการอ่าน E-Book Reader อย่าง Kindle และ iPad สร้างให้เกิดปรากฏการณ์การอ่านในรูปแบบใหม่ที่สามารถค้นหาหนังสือที่สนใจได้จากหน้าจอ

คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์พกพาอย่างแท็บเล็ตหรือแม้แต่โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา

ห้องสมุดเปลี่ยนไป

อนาคตของห้องสมุดอาจไม่จำเป็นต้องมีหนังสือวางไว้บนชั้น หรือชั้นหนังสือที่วางเรียงรายจนต้องขยายพื้นที่ มีเพียงคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวก็สามารถเข้าถึงคลังหนังสือทั้งหมดในห้องสมุด แลมหันค้นหาได้อย่างรวดเร็ว

จากความตั้งใจเดิมของ STKS ที่ต้องการสร้างศูนย์กลางความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี 2550 โดยพยายามสร้างโซลูชั่นของนักวิจัย ที่อยู่ระหว่างเก็บเกี่ยวผลงานนำมาเผยให้อ่านง่ายเพื่อผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถจับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ได้มากขึ้น

ณ ปัจจุบัน ความตั้งใจดังกล่าวดูจะไม่เพียงพอ เพราะบทบาทของห้องสมุดยุคดิจิทัลเริ่มขยายตัวออกไป จำเป็นต้องมีภารกิจเพิ่มเติมในแง่ของการพัฒนาเนื้อหาที่เข้าถึงง่าย ข้อมูลที่เคยถูกเก็บเป็นกระดาษ จะถูกแปลงให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้ขยายออกไปในวงกว้าง

“พฤติกรรมของคนที่ต้องการหาข้อมูลที่สนใจจากหนังสือสักเล่ม เขาไม่ได้เดินเข้ามาที่ห้องสมุดหรือเข้ามาที่หน้าเว็บโดยตรง แต่จะค้นหาผ่านระบบเสิร์ชเอ็นจิน อย่าง กูเกิล นั่นคือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น” เธอกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้การอ่านหนังสือใน

รูปแบบดิจิทัลอาจลดทอนเสน่ห์ของการอ่านหนังสือในรูปแบบเดิม ขาดอรรถรสการเสพจากที่เคยได้ลูบคลำหนังสือให้หมดไป แต่เธอกลับยืนยันว่า ในแง่มุมมองของการอนุรักษ์ การเผยแพร่ข้อมูลที่เคยถูกเก็บเป็นกระดาษ ในรูปแบบดิจิทัลจะช่วยให้ออกมาขยายออกไปในวงกว้างมากขึ้น

“หนังสือหลายเล่มมีคุณค่า เป็นหนังสือเก่าที่เก็บอนุรักษ์ไว้อย่างดีจนทำให้คนรุ่นใหม่ไม่มีโอกาสได้เห็น หนังสือดีอาจหลงไปอยู่ในชั้นลับของห้องสมุดที่หนักไม่รู้”

เธอให้มุมมองในฐานะที่เคยทำงานอยู่ในสถาบันวิทยบริการที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง และว่า หนังสือหายากยิ่งต้องรีบทำให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เพราะถ้าจะรอให้นักประวัติศาสตร์หรือนักโบราณคดีมาทำ นับวันกระดาษก็จะมืดผุพังไป กร่อน ขาด รอยแมลง และหนอนหนังสือมากัดกิน การรณรงค์ตามเทคนิคการอนุรักษ์ของหอสมุดแห่งชาติ หรือหอจดหมายเหตุ อาจจะยื้อได้สักกระยะหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่ทำอะไรเลยสักวันหนังสือที่มีคุณค่าก็อาจจะสูญหายไป

เทคโนโลยีช่วยสร้างคลังหนังสือ

สิ่งสำคัญที่สุดของการทำห้องสมุดดิจิทัล จำเป็นต้องมีกระบวนการเก็บ หรือดิจิทัลไปอีกรูปแบบหนึ่งสามารถเก็บสื่อเผยแพร่ได้ถ้าไม่ติดปัญหาในเรื่องลิขสิทธิ์ ตลอดจนเซิร์ฟเวอร์ที่สามารถรองรับฐานข้อมูลที่อยู่ในอนาคตจะต้อง

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 145,530

Section: จุติประภาย/LIFE

วันที่: จันทร์ 21 กุมภาพันธ์ 2554

ปีที่: 24

ฉบับที่: 8187

Col.Inch: 120

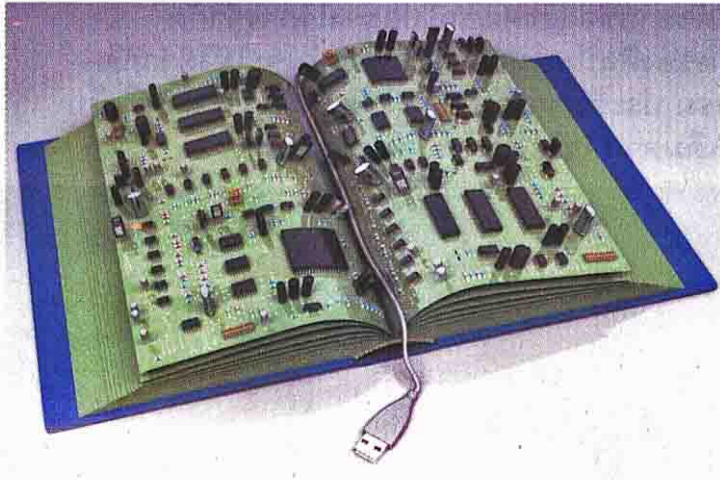
Ad Value: 180,000

หัวข้อข่าว: ชั้นหนังสือล่องหนด้วยมนตร์นักวิทย์

หน้า: 7 (บน)

PRValue (x3): 540,000

ศิลปิน: สีสี่

มีจำนวนเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งบริหารจัดการข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นเป็นเหตุผลที่ทำให้นักพัฒนาห้องสมุด

ในยุคใหม่จำเป็นต้องศึกษาเทคโนโลยี และพัฒนาที่งานระบบที่สามารถรองรับการค้นหาข้อมูลได้ทุกรูปแบบ

ที่ผ่านมาทีมสารสนเทศ STKS ได้พยายามพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยเสริม อาทิ การค้นหาคลังคำศัพท์ด้วยเทคนิคการสร้างระบบค้นหา กลั่นกรองหรือตรวจสอบความถูกต้อง รวมถึงเทคโนโลยี OAI URL ที่สามารถเก็บเกี่ยวข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบเปิดของห้องสมุดต่างๆ เข้ามารวมในฐานข้อมูลเดียวกันได้ นั่นเป็นโจทย์นอกเหนือจากการให้บริการเพียงอย่างเดียว

"ปัญหาของการสร้างคลังหนังสือออนไลน์คือเรื่องของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในหนังสือแต่ละเล่ม ทำให้ฐานข้อมูลในระบบออนไลน์ ส่วนใหญ่มักออกมาเป็นรายละเอียดในเชิงบรรณานุกรมมากกว่าเนื้อหาจากหนังสือทั้งเล่ม" เธอกล่าวยอมรับ

แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบัน STKS ได้รวบรวมเนื้อหาที่มีอยู่ทั้งหมด สร้างคลังเอกสารที่เป็น full text องค์กรความรู้หลายด้านโดยเริ่มต้นจากหนังสือที่เป็นลิขสิทธิ์ของตัวเอง

เช่น คลังศัพท์ไทย อีเลิร์นนิ่ง นอกจากนี้ยังได้รวบรวมคลังข้อมูลวิทยานิพนธ์แห่งแรกในประเทศไทย รวมฐานข้อมูลไว้ใน www.thaithesis.or.th เนื่องจากพบว่าปัจจุบันมีอัตราการเข้าใช้วิทยานิพนธ์ค่อนข้างสูงมาก จากเป้าหมายของ STKS ที่วางไว้ในตอนแรก คือยอดผู้เข้าชมที่ 3 หมื่นแพจวิวต่อวัน ซึ่ง ณ ปัจจุบันยังทำได้เพียง 1 หมื่นแพจวิวต่อวัน แต่ ณ ปัจจุบัน พวกเขากำลังมองถึงการเข้าถึงที่เพิ่มขึ้นผ่าน เครื่องมือในการอ่านของยูเอชเออาร์-เจเนอเรชันใหม่ ในมุมมองของ iPad ที่จะเข้ามาช่วยเปิดโลกการอ่านให้กว้างขึ้น

"ณ ตอนนี้อาจต้องเพิ่มระบบ DRM หรือ Digital Write Management เข้าไปใน Bookless Library เพื่อให้รูปแบบการอ่านมีอารมณ์ใกล้เคียงกับห้องสมุดทั่วไป มีวิธีการตัดช่วงเวลาการใช้ จำกัดระยะเวลาในการยืม คืน เพื่อป้องกันการใช้ไฟล์หนังสือไปเก็บไว้โดยไม่ได้อ่าน หรือส่งต่อให้กับคนอื่น" เธอกล่าว

Bookless Library หรือ ห้องสมุดที่ไม่มีหนังสืออยู่เลยนั้นจะไม่ได้มาแทนที่ห้องสมุดในรูปแบบเดิม เพราะการศึกษาของคนไทยไม่เอื้อกับการไม่มีหนังสือเหมือนในต่างประเทศ ดังนั้นห้องสมุดจริงจำเป็นจะต้องมีอยู่ในขณะที่ Bookless Library เข้ามาช่วยเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงหนังสือได้มากขึ้น จากที่เคยยืมหนังสือได้คนละเล่ม พอเป็นไฟล์ดิจิทัลสามารถยืมได้พร้อมกันหลายคนเท่านั้นเอง

จากนั้นก็ขึ้นอยู่กับบริหารจัดการหนังสือที่มีอยู่อย่างไรเมื่ออีบุ๊กเข้ามาแทนที่ จะผลิตหนังสือในรูปแบบของไฟล์ดิจิทัล หรือจะเลือกสแกนหนังสือทั้งเล่ม เพื่อให้บริการดาวน์โหลดบนเว็บไซต์

"อย่าลืมนึกว่ากูเกิลไม่ได้รู้ทุกเรื่อง ถ้าไม่มีคนสร้างข้อมูลขึ้นไปปรากฏอยู่บนเว็บ" เธอกล่าวทิ้งท้าย